

Bijlage 1

Vertrekpunt cliënt

De bijlagen in dit boek zijn invulformulieren, deze zijn ook te downloaden op: www.eigeninitiatiefmodel.nl.

Naam cliënt	
Ingevuld door	
Datum	

Bij elk van de onderstaande items vul je de volgende onderdelen in:

Gegevens:
Rekening houden met:
Door middel van:

Geschiedenis – levensverhaal

Denk aan: Welke eerdere ervaringen heeft de cliënt op dit vlak? Wat zijn belangrijke gebeurtenissen in relatie tot het leerdoel?

Motivatie

Denk aan: Wil de cliënt zelf leren? Wat zijn stimulerende factoren? Wat werkt wel/niet? Hoe gemotiveerd is de omgeving, degenen die mee moeten werken?

Verstandelijk functioneren

Denk aan: Hoe is het begripsvermogen van de cliënt? Welke kennis heeft hij over wat hij wil leren? Welke kennis ontbreekt? Wat zijn de IQ-gegevens of is de ontwikkelingsleeftijd?

Communicatief functioneren

Denk aan: Op welke manier begrijpt de cliënt taal (passief taalgebruik)? Hoe is de cliënt in staat zichzelf begrijpelijk te maken (actief taalgebruik)? Zijn alternatieve communicatiemiddelen nuttig?

Sociaal functioneren

Denk aan: Hoe gaat de cliënt om met anderen (bekenden/onbekenden)? Hoe zijn de sociale vaardigheden van de cliënt? Is hij in staat hulp te vragen?

Emotioneel functioneren

Denk aan: Hoe is de verhouding tussen kunnen en aankunnen? Waarvan raakt de cliënt van slag? Is hij een doorzetter of faalangstig? Hoe gaat de cliënt met frustratie om?

Doevaardigheden

Denk aan: Wat kan de cliënt? Welke doevvaardigheden in relatie tot het leerdoel heeft de cliënt al?

(Hulpmiddelen hierbij kunnen zijn: de SRZ(-P) en INVRA)

Denkvaardigheden

Welke denkvaardigheden beheerst de cliënt al? Op welke van de drie ligt het accent in dit plan: een plan maken, volgen en bijsturen of terugkijken?

Concentratie

Denk aan: Hoe is het concentratievermogen? Is de cliënt snel afgeleid? Welke prikkels ervaart hij als storend? Hoe lang kan de cliënt zich met een taak bezighouden?

Lichamelijk functioneren

Denk aan: Zijn er lichamelijke beperkingen? Hoe is de fijne en grove motoriek? Hoe is de mobiliteit?

Bijlage 2 Leerplan

De bijlagen in dit boek zijn invulformulieren, deze zijn ook te downloaden op: www.eigeninitiatiefmodel.nl.

Naam cliënt	
Naam begeleider	
Datum plan	

Vóór de leersituatie:

1 Wat is de aanleiding voor het leerplan?
2 Welke denkvaardigheid/denkvaardigheden gaat de cliënt oefenen?
3 Via welk werkdoel gaat de cliënt zijn denkvaardigheden oefenen?
4 Met welke acties en afspraken werkt de cliënt aan het werkdoel?
5 Wat zijn specifieke observatie- en evaluatiepunten m.b.t. denkvaardigheden?

Na de leersituatie:

6 Welke inzichten en leerervaringen komen voort uit de evaluatie?
7 Wat zijn de vervolgafspraken?

Bijlage 3 Observatie- en evaluatiepunten denkvaardigheden

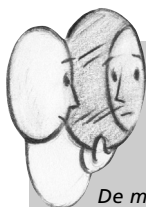
De bijlagen in dit boek zijn invulformulieren, deze zijn ook te downloaden op: www.eigeninitiatiefmodel.nl.

Plan maken (rode fase)	
	ja/ nee
De cliënt is zich zichtbaar bewust van/kan vertellen wat hij gaat maken of doen of wat hij wil bereiken.	
De cliënt is zich zichtbaar bewust van/kan vertellen eerst nagedacht te hebben over zijn aanpak.	
De cliënt is zich zichtbaar bewust van/kan vertellen welk materiaal hij nodig heeft voor de activiteit.	
De cliënt verzamelt zelf wat hij nodig heeft voor hij begint.	
De cliënt is zich zichtbaar bewust van/kan vertellen te hebben nagedacht waar hij de materialen kan vinden.	
De cliënt stelt de begeleider een vraag wanneer de opdracht hem niet duidelijk is.	
De cliënt kan vertellen nagedacht te hebben over de problemen die hij kan tegenkomen.	
Wanneer de cliënt werkt met een voorbeeld bestudeert hij dit voor hij handelt.	
De cliënt laat zien eerder opgedane vaardigheden m.b.t een plan maken toe te passen/te gebruiken.	
Volgen en bijsturen (oranje fase)	
De cliënt gaat gericht aan de slag.	

De cliënt structureert zelf zijn manier van werken, zoals de handelingsvolgorde.	
De cliënt neemt zichtbaar tijd om naar zijn handelen te kijken.	
Wanneer de cliënt werkt met een voorbeeld bestudeert hij dit tijdens het handelen.	
De cliënt laat zien fouten op te sporen.	
De cliënt past zijn tempo aan als dat nodig is.	
De cliënt laat zien zijn plan te kunnen veranderen wanneer hij vastloopt.	
De cliënt vraagt hulp of overlegt wanneer hij vastloopt.	
De cliënt laat zien zelfstandig te werken.	
De cliënt bepaalt zelf wanneer hij klaar is en maakt dit duidelijk.	
Terugkijken (groene fase)	
De cliënt bekijkt het resultaat op het moment dat hij klaar is.	
Wanneer de cliënt werkt met een voorbeeld vergelijkt hij als hij klaar is zijn resultaat met het voorbeeld.	
De cliënt legt in het leergesprek een relatie tussen de afgesproken kwaliteit en zijn resultaat.	
De cliënt is zich zichtbaar bewust van/kan vertellen wat hem goed afging bij de activiteit.	
De cliënt is zich zichtbaar bewust van/kan vertellen wat hij lastig vond bij de activiteit.	
De cliënt kan bedenken wat hij een volgende keer anders zou kunnen doen.	
De cliënt kan aangeven wat hij nog zou willen leren.	
De cliënt kan vertellen hoe hij geleerde denkvaardigheden kan generaliseren.	

Bijlage 4 De meterstanden-lijst voor begeleiders

De bijlagen in dit boek zijn invulformulieren, deze zijn ook te downloaden op: www.eigeninitiatiefmodel.nl.

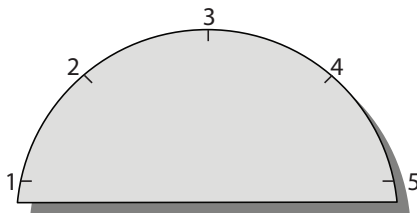
Kijk eens in de spiegel

De meterstandenlijst is een zelftest. De test geeft weer in welke mate jij de zeven basisvaardigheden toepast die horen bij begeleid ontdekkend leren. Lees de gedragsbeschrijvingen die onder elke basisvaardigheid staan en kies het gedrag dat het dichtst ligt bij het jouwe. Zo kom je tot een persoonlijke meterstandenlijst.

Je kunt de lijst invullen als zelfevaluatie na een individueel leertraject met een cliënt, maar ook om meer algemeen naar je handelen te kijken. Je kunt de lijst alleen invullen of met een team, voor jezelf, maar ook voor en met elkaar. Na verloop van tijd kun je het invullen nog eens herhalen en bekijken wat er veranderd is.

1 COMMUNICATIEMETER

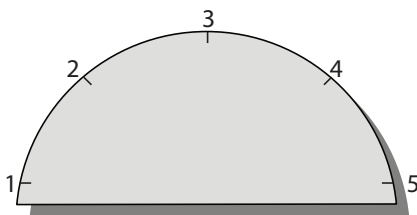
De communicatiemeter geeft vaardigheden weer die te maken hebben met het afstemmen van je communicatie op de cliënt. Belangrijke aspecten: spreektempo, taalgebruik, checken of de cliënt je begrepen heeft en ondersteunende communicatie.

GEDRAG

- 1 – Ik spreek met de cliënt zoals ik tegen ieder ander mens spreek.
- 2 – Ik stem mijn spreektempo af op de cliënt.
- 3 – Ik stem mijn spreektempo af op de cliënt en maak mijn zinnen iets eenvoudiger.
- 4 – Ik stem mijn spreektempo en taalgebruik af op het communicatieniveau van de cliënt. Zo nodig gebruik ik ondersteunende communicatiemiddelen.
- 5 – Ik stem mijn taalgebruik en spreektempo af op het communicatieniveau van de cliënt. Zo nodig gebruik ik ondersteunende communicatiemiddelen. Ik check of de cliënt begrijpt wat ik zeg.

2 ONTDEKRUIJTEMETER

De ontdekruijtemeter geeft de vaardigheden weer die te maken hebben met creëren van ontdekruijtte tijdens het uitvoeren van activiteiten en taken. Belangrijke aspecten: geven van de mogelijkheid om fouten te maken en oplossingen te bedenken: eerst volgen, dan sturen.

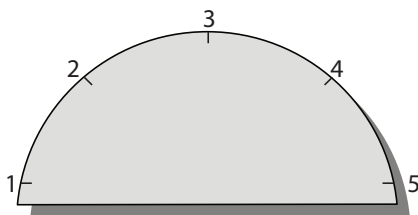

GEDRAG

- 1 – Ik schrijf de werkwijze voor en stuur bij als er iets mis dreigt te gaan.
- 2 – Ik laat de cliënt gedeeltelijk zelf de werkwijze/oplossing bepalen. Als hij een fout maakt of het niet meer weet stuur ik bij.
- 3 – Ik laat de cliënt gedeeltelijk zelf de werkwijze/oplossing bepalen. Als hij een fout maakt, wacht ik tot hij naar me toekomt en geef ik de oplossing.
- 4 – Ik volg de cliënt in zijn werkwijze/oplossing. Als hij een fout maakt of het niet meer weet, wacht ik tot hij naar me toekomt en geef ik hem aanwijzingen zodat hij weer verder kan.
- 5 – Ik volg de cliënt in zijn werkwijze/oplossing. Als hij een fout maakt of het niet meer weet, wacht ik tot hij naar me toekomt en laat hem zo veel mogelijk zelf de oplossing bepalen. Ik ga pas geleidelijk sturen als hij echt niet verder komt.

3 KADERMETER

De kadermeter geeft de vaardigheden weer die te maken hebben met het bepalen van de kaders waarbinnen de cliënt het eigen handelen in de leersituatie mag en/of kan reguleren.

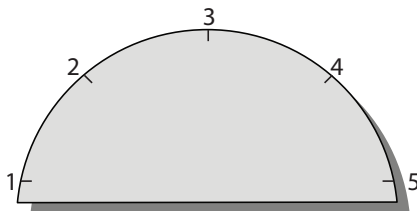

GEDRAG

- 1 – Ik laat de leersituatie helemaal vrij en bespreek geen kaders met de cliënt.
- 2 – Ik bepaal zelf de kaders van de leersituatie. De afspraken laat ik afhangen van wat bij mij goed voelt.
- 3 – Ik bepaal zelf de kaders van de leersituatie op grond van wat in het ondersteuningsplan of leerplan staat en deel de afspraken daarover aan de cliënt mee.
- 4 – Ik schat de kaders van de leersituatie in op grond van wat in het ondersteuningsplan of leerplan staat. Ik overleg de afspraken met de cliënt.
- 5 – Ik schat de kaders van de leersituatie in op grond van wat in het ondersteuningsplan of leerplan staat. Bij twijfel bespreek ik de risico's met mijn leidinggevende of een deskundige. Ik overleg de afspraken met de cliënt en kom erop terug als hij zich er niet aan houdt.

4 VRAAGMETER

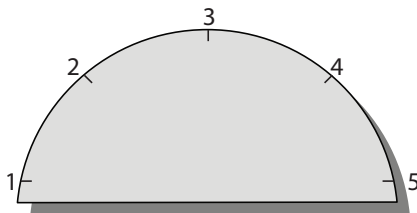
De vraagmeter geeft de vaardigheden weer die te maken hebben met het op vragende wijze ondersteunen. Belangrijke aspecten: open vragen stellen, een cliënt voldoende antwoordtijd geven, stiltes laten.

GEDRAG

- 1 – Ik stel geen vragen.
- 2 – Ik stel zo nu en dan vragen. De meeste vragen zijn gesloten en/of suggestief.
- 3 – Ik stel veel vragen. De meeste vragen zijn gesloten en/of suggestief.
- 4 – Ik stel zo nu en dan vragen. De meeste vragen zijn open, maar als het antwoord te lang duurt, neem ik het over.
- 5 – Ik stel vooral open vragen. Ik geef de cliënt voldoende tijd om na te denken. Ook als er stiltes vallen neem ik een afwachthouding aan.

5 DENKVAARDIGHEIDSMETER

De denkvaardigheidsmeter geeft de vaardigheden weer die te maken hebben met het stimuleren van denkvaardigheden bij de cliënt. Belangrijke aspecten: focus op denken in plaats van doen; aandacht voor alle drie de denkvaardigheden.

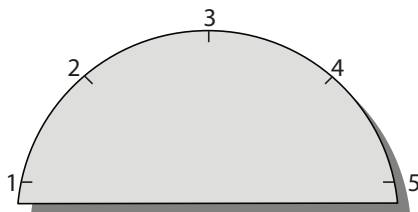

GEDRAG

- 1 – Ik ben in het introductiegesprek, tijdens overlegmomenten en het leergesprek gericht op het bespreken en stimuleren van doe-vaardigheden van de cliënt. Zijn denkvaardigheden laat ik niet aan bod komen.
- 2 – Ik ben in het introductiegesprek, tijdens overlegmomenten en het leergesprek vooral gericht op het bespreken en stimuleren van doevaardigheden van de cliënt. Soms richt ik me ook op zijn denkvaardigheden.
- 3 – Ik ben in het introductiegesprek, tijdens overlegmomenten en het leergesprek vooral gericht op het bespreken en stimuleren van denkvaardigheden van de cliënt. Een van de drie denkvaardigheden komt aan bod.
- 4 – Ik ben in het introductiegesprek, tijdens overlegmomenten en het leergesprek gericht op het bespreken en stimuleren van denkvaardigheden van de cliënt.
Twee of drie van de denkvaardigheden komen aan bod.
- 5 – Ik ben in het introductiegesprek, tijdens overlegmomenten en het leergesprek gericht op alle drie denkvaardigheden van de cliënt en het generaliseren ervan.

6 METHODISCH WERKENMETER

De methodisch werkenmeter geeft de vaardigheden weer die te maken hebben met het doelgericht en planmatig inzetten van begeleid ontdekkend leren. Belangrijke aspecten: plan maken, volgen en bijsturen, terugkijken.

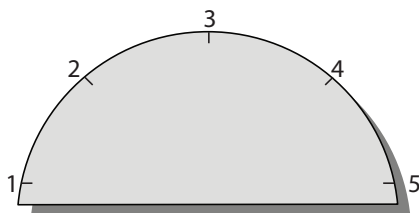

GEDRAG

- 1 – Ik pas begeleid ontdekkend leren toe zonder plan.
- 2 – Ik kies bewust voor begeleid ontdekkend leren. Ik maak geen leerplan en bereid de leersituatie nauwelijks voor.
- 3 – Ik kies bewust voor begeleid ontdekkend leren. Ik maak een leerplan en bereid de leersituatie voor. Na de leersituatie kijk ik niet terug.
- 4 – Ik kies bewust voor begeleid ontdekkend leren, maak een leerplan en bereid de leersituatie voor. Daarna kijk ik terug op de leersituatie en het leerplan.
- 5 – Ik kies bewust voor begeleid ontdekkend leren, maak een leerplan en bereid de leersituatie voor. Na de leersituatie kijk ik terug op het leerplan en stel dit zo nodig bij. Daarna creëer ik nieuwe leersituaties.

7 SAMENWERKINGSMETER

De samenwerkingmeter geeft de vaardigheden weer die te maken hebben met het samenwerken met belangrijke anderen rond de cliënt. Belangrijke aspecten: informeren, betrekken, invloed geven.

GEDRAG

- 1 – Ik pas begeleid ontdekkend leren toe zonder daarbij anderen dan de cliënt zelf te betrekken.
- 2 – Ik pas begeleid ontdekkend leren toe en informeer mijn collega's erover.
- 3 – Ik pas het begeleid ontdekkend leren toe en informeer daarover mijn collega's en belangrijke anderen rond de cliënt.
- 4 – Ik pas begeleid ontdekkend leren toe en betrek mijn collega's en belangrijke anderen rond de cliënt bij het hele traject.
- 5 – Ik pas begeleid ontdekkend leren toe en betrek mijn collega's en belangrijke anderen rond de cliënt bij het hele traject. Ik bekijk met hen welke actieve bijdrage zij kunnen leveren aan het leerproces van de cliënt.

Bijlage 5

Verdiepingsvragen bij beeldmateriaal

Bij dit boek hoort beeldmateriaal, dat is te bekijken via www.eigeninitiatiefmodel.nl. Hierin zie je beelden van begeleiders die in hun dagelijks werk de methode begeleid ontdekkend leren toepassen. Zij brengen de tekst van dit boek tot leven. We nodigen je van harte uit om het beeldmateriaal te bekijken. De beelden kunnen je helpen de methode letterlijk nog beter op je netvlies te krijgen.

De gefilmde situaties die je ziet zijn zeker niet perfect en het is ook niet zo dat elke keer dat jij begeleid ontdekkend leren toepast, dat net zo moet als deze begeleiders het doen. Elke cliënt, elke begeleider en elke leersituatie zijn immers uniek.

Door te kijken naar de beelden kun je wel veel leren. Je kunt zien hoe de stappen uit het stappenplan in praktijk worden gebracht. En je kunt meemaken hoe cliënten in een leersituatie hun denkvaardigheden aanspreken.

Wanneer je wat specifiekier op dit beeldmateriaal of op je eigen filmpjes wilt inzoomen, kunnen onderstaande vragen je behulpzaam zijn. Je kunt ze alleen beantwoorden, maar ze zijn natuurlijk ook uitstekend bruikbaar voor een gesprek in je team of cursusgroep.

Het introductiegesprek (een plan maken):

- Aan welke aspecten besteedt de begeleider in het introductiegesprek aandacht?
- Wat vind je van de duur en de inhoud van het introductiegesprek?
- Wat merk je op aan de non-verbale houding van de begeleider?
- Hoe formuleert de begeleider de opdracht? Vind je dit duidelijk?

- Hoe zijn de kaders aangegeven?
- Op welke manier is in de opdracht ontdekruimte ingebracht?

De leersituatie (volgen en bijsturen):

- Hoe geeft de begeleider de cliënt ontdekruimte? Hoe pakt dat uit?
- Op welke momenten tijdens de uitvoering zie je dat de begeleider stuurt? Hoort dit nog bij begeleid ontdekken leren?
- En wanneer en hoe volgt hij?
- Welke denkmomenten kun je bij de cliënt ontdekken terwijl hij bezig is? Waaraan herken je ze?
- Zie je ook momenten waarop de cliënt zichzelf bijstuurt? Zo ja: wanneer en hoe doet hij dat?
- Hoe vindt het controleren van het resultaat plaats (wanneer dit van toepassing is)?
- Als er sprake is van een overlegmoment, wie neemt daartoe het initiatief? Als dit de cliënt is, wat vind je dan van de manier waarop de begeleider daarmee omgaat?

Het leergesprek (terugkijken):

- Op welke manier komt de opdracht terug in het leergesprek?
- Hoe nodigt de begeleider de cliënt uit tot vertellen?
- Welk type vragen herken je in het leergesprek?
- En wat is het effect van de verschillende (soorten) vragen?
- Hoe brengt de begeleider denkvaardigheden ter sprake?
- Welke van de drie denkvaardigheden komen aan de orde?
- Hoor je de cliënt spreken over denkvaardigheden? Hoe speelt de begeleider hierop in?
- Wat zie je aan de non-verbale houding van de begeleider? En wat is het effect daarvan op de cliënt?

- **CINDY EN ELLIE**

Het introductiegesprek (een plan maken):

- Welke onderdelen komen in het introductiegesprek aan de orde?
- Wat merk je op aan de non-verbale houding van Cindy?

De leersituatie (volgen en bijsturen):

- Op een aantal momenten past Ellie denkvaardigheden toe. Wanneer heb je ze gezien? En waaraan herken je ze?
- Na een tijdje besluit Cindy het werken met de mixer voor te doen. Past dit bij begeleid ontdekkend leren? Waarom wel/niet?
- Hoe reageert Cindy op de vragen om bevestiging die Ellie in de leersituatie stelt?
- Hoe vindt het controleren van het resultaat (beslag) plaats?

Het leergesprek (terugkijken):

- Hoe nodigt Cindy Ellie uit tot vertellen?
- Ellie vertelt over haar aanpak, waarin verschillende denkmomenten zitten. Welke benoemt ze?
- Door haar vraagstelling maakt Cindy Ellie nog meer bewust van denkvaardigheden. Herken je dat en zo ja, hoe doet ze dit?